

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De Zaak Wilders: Wordt Vervolgd

Molier, G.

Citation

Molier, G. (2010). De Zaak Wilders: Wordt Vervolgd. *Civis Mundi: Tijdschrift Voor Politieke Filosofie En Cultuur*, 49(2). Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/16421>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/16421>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

De Zaak Wilders: Wordt Vervolgd

door **Gelijm Molier**, donderdag 16 december 2010

De Zaak Wilders: Wordt Vervolgd

Mr.dr. Gelijm Molier^[*]

Ontaard in politiek proces

Nu alle commotie en emotie inzake het proces Wilders alweer enigszins is weggeëbd, lijkt het tijd om voorzichtig de balans op te maken. Een van de conclusies die zich onvermijdelijk opdringt is dat het strafproces in een politiek proces is ontaard, niettegenstaande pogingen van het openbaar ministerie (OM) en de rechterlijke macht om dit te voorkomen. Hoe heeft het zover kunnen komen? Vanaf begin af aan was duidelijk dat de rechters die moesten oordelen over Wilders uitlatingen zich bepaald niet in een benijdenswaardige positie bevonden.

Ik ben het van meet af aan dan ook niet eens geweest met diegenen die juist pleiten vóór strafvervolgung van Wilders, vanwege de belangrijke 'signaalfunctie' die hiervan zou uitgaan. Het strafproces zou volgens hen duidelijkheid scheppen over de juridische grenzen van het maatschappelijk debat, wat de maatschappelijke verhoudingen ten goede zou komen. Bovendien zou de overheid op deze wijze laten zien dat de moslimbevolking haar niet onverschillig laat en dat kwetsbare minderheidsgroepen desnoods door middel van het (straf)recht worden beschermd.

Aanhangers van deze 'signaalfunctie' hebben naar mijn mening onderschat in welke spagaat de rechters zich van meet af aan bevonden. Eigenlijk konden ze het op voorhand al niet goed doen. In geval het tot een veroordeling zou komen, zal de aanhang van Wilders hierin een (zoveelste) bevestiging zien van hun opvatting dat 'Den Haag' of 'De Linkse Elite' hen in de steek laat, allochtonen voortrekt en hun politiek leider de mond wil snoeren. In geval van een vrijspraak daarentegen zou de moslimbevolking zich (nog meer) vogelvrij voelen en de aanhang van Wilders zich nog meer gesterkt voelen in het doen van moslimonvriendelijke uitspraken. In beide gevallen zal de maatschappelijke onrust eerder toen afnemen.

Is het proces Wilders daarmee vanaf het begin af aan ook een politiek proces geweest? Hoewel een aantal commentatoren dit ons wel hebben doen geloven, bestrijd ik deze opvatting. Wel ben ik het met professor Dommering eens wanneer hij stelt dat: "De opzet en inrichting van het proces en naïeve aanpak van de professionele spelers daarin hebben Wilders vrij gemakkelijk in de gelegenheid gesteld er een 'politiek proces' van te maken."^[1]

Wat is een politiek proces?

Strafrechtgeleerde Ybo Buruma maakt het volgende onderscheid.^[2] Er zijn processen die gaan over een gedraging met een politiek oogmerk ten aanzien van welke gedraging de strafrechter een oordeel moet vellen. Hierin staat de vrije gedraging van de verdachte voorop. Er zijn daarentegen ook processen waarin een heersend regime de tegenstander wil criminaliseren. Hierbij staat de wil om te veroordelen voorop. Slechts laatstgenoemde categorie valt onder wat wij in het normale spraakgebruik verstaan onder een politiek proces. Te denken valt aan de showprocessen die onder Stalin werden gevoerd, waarbij politieke tegenstanders op voorhand waren veroordeeld. Het feit dat zij kritisch stonden tegenover het heersende politieke regime rechtvaardigde op zichzelf reeds hun veroordeling.

Het moge duidelijk zijn dat in het proces Wilders van dit alles in het geheel geen sprake is. Alleen al het feit dat het OM aanvankelijk weigerde om tot vervolging over te gaan en in tweede instantie vrijspraak eiste, maakt dat er geen sprake kan zijn van een politiek proces in bovenomschreven zin. Tegelijkertijd is diezelfde eis tot vrijspraak, waarmee het OM liet zien onafhankelijk van de politiek te zijn en niet uit te zijn op een heksenjacht, ook een valkuil. Immers, wanneer het OM tot twee keer toe, na uitgebreid strafrechtelijk onderzoek, tot de

conclusie komt dat Wilders niet strafwaardig heeft gehandeld, dan wordt de druk op de rechters om tot vrijspraak te komen wel erg groot. Het is duidelijk dat het OM in een zaak als deze waarbij zoveel op het spel staat niet over een nacht ijs is gegaan; wanneer de rechters dan toch tot een veroordeling zouden komen dan moet dat toch wel zijn omdat zij *persoonlijk* iets tegen Wilders hebben. De redenering luidt dan: wanneer het recht blijkens het requisitoir van het OM kan worden geïnterpreteerd op een wijze dat Wilders niet strafbaar voor zijn uitlatingen is, welk criterium hanteren *de rechters* dan om tot een tegenovergestelde conclusie te komen? Zelfs wanneer de rechters *niet* hun persoonlijke voorkeur de doorslag zouden laten geven, maar met behulp van 'objectieve' juridische interpretatiemethoden tot een veroordeling zouden komen dan is de conclusie nog altijd dat de strafbepalingen voor welke (vermeende) overtreding Wilders terechtstaat dermate vaag zijn dat *het recht* deze rechterlijke willekeur blijkbaar mogelijk maakt.

Hier wreekt zich dat rechtspraak in zogenaamde 'hard cases' niet zozeer rechtstoepassing is, maar veeleer rechtsvorming of zelfs rechtschepping. En juist in een politiek gevoelige zaak als de strafvervolgving van een politicus ligt in geval van vage strafbepalingen het gevaar van het verwijt van een politiek proces voortdurend op de loer. Het klassieke model van rechtsvinding gaat er vanuit dat de rechter de feiten onder de rechtsregel brengt en vervolgens onderzoekt of in de wereld van de feiten aan alle voorwaarden van de regel wordt voldaan. Is dat het geval dan treedt het rechtsgevolg in. Toegepast op het strafrecht betekent dat dat er een veroordeling volgt; wordt niet aan alle voorwaarden van de regel voldaan dan treedt het rechtsgevolg niet in en volgt een vrijspraak. In geval van een betrekkelijk eenvoudige strafbepaling als diefstal (art. 310 Sr.) moge dit model van de rechter als een soort van mechanische subsumptie-automaat goed werken, in geval van de betrekkelijk algemene en daarom vage bepalingen waar Wilders voor wordt vervolgd (de groepsbelediging wegens religie van art. 137c Sr. en het aanzetten tot haat en discriminatie van art. 137d Sr.) ligt dit niet zo eenvoudig. Het punt is evenwel dat het grote publiek een beeld van de rechter als wets*toepasser* heeft. Het feit dat de regel niet altijd duidelijk is en er op basis van een rechtsgeldige juridische argumentatie meerdere uitkomsten als juridisch juist kunnen worden bestempeld, is iets wat over het algemeen bij leken niet bekend is. Toch komt het vaak genoeg voor dat de strafrechter op basis van hetzelfde feitencomplex in eerste aanleg tot een veroordeling komt en in hoger beroep tot een vrijspraak. In de zaak-Wilders, kortom, is het de combinatie van de relatieve 'onbepaaldheid' van het recht in een 'moeilijk geval' (de verdachte is politicus en beschuldigt de rechters op voorhand van partijdigheid) die tot gevolg heeft gehad dat de rechters van begin af aan over eieren hebben moeten lopen om de schijn van partijdigheid te vermijden. Zijn zij daarin geslaagd?

Wilders' opstelling

Wilders heeft vanaf het allereerste begin duidelijk gemaakt dat er wat hem betreft sprake was van een politiek proces. Zo stelde hij op 13 januari 2010 na afloop van de zitting waarin zijn advocaat Bram Moskowitz zijn bezwaarschrift tegen de vervolgingsbeslissing toelichtte: "Het is echt politieke vervolging. Het rechtssysteem in Noord-Korea is beter dan dat in Nederland."^[3] En op de vraag van een journalist of hij van mening was dat er sprake was van een politiek proces stelde hij: "Tot nu toe is het een politiek proces. Het is verschrikkelijk."^[4] En bijna negen maanden later, een dag voor de aanvang van het eigenlijke strafproces, twitterde hij: "Met mij staat de vrijheid van meningsuiting van minstens anderhalf miljoen mensen terecht."^[5] Met laatstgenoemde uitspraak zitten we al helemaal in het frame van het vriend-vijand denken, wat naar de beroemde omschrijving van de niet onomstreden Duitse rechtsfilosoof Carl Schmitt, het wezen vormt van de politiek.^[6] Door het te doen voorkomen of niet alleen hij terecht staat maar ook zijn anderhalf miljoen aanhangers, maakt Wilders van het proces een politieke strijd tussen zijn mensen enerzijds en het linkse establishment, de overheid, rechters, officieren van justitie, kortom de *politieke vijand* anderzijds. Een vijand kan per definitie niet boven de partijen staan, aangezien hij zelf deel uitmaakt van de (politieke) strijd. Een objectief, onpartijdig oordeel is derhalve op voorhand uitgesloten. De politieke vijand is er op uit om Wilders en daarmee alle mensen van wier politieke gedachtegoed hij slechts de spreekbuis is de mond te snoeren.

Op deze wijze dient ook Wilders' opmerking dat hij slechts 'de waarheid spreekt en dat de waarheid niet strafbaar kan zijn', geduid te worden. Nog helemaal afgezien van het feit dat de uitspraak strafrechtelijk onjuist is,^[7] wordt ermee gesuggereerd dat wanneer dit wel het geval is - dus wanneer de waarheid wel strafbaar zou zijn - er sprake *moet* zijn van een politiek proces. Zoals Galileo Galilei in het verleden een voor het wereldbeeld van de rooms-katholieke kerk bedreigende waarheid verkondigde waarvoor hij tot de brandstapel werd veroordeeld, zo zou Wilders een voor de 'linkse kerk' bedreigende waarheid verkondigen. Wanneer hij daarvoor zou worden veroordeeld dan moet dat derhalve wel zijn omdat zijn waarheid een bedreiging vormt voor de opvattingen van de huidige politieke machthebbers. *Ergo*, nu *de waarheid* niet strafbaar kan zijn, *moet* een veroordeling voor het uiten daarvan wel ingegeven worden door machtspolitieke overtuigingen. Dus is er sprake van een politiek proces.

In dit licht bezien is het niet verbazingwekkend dat de opmerking van rechter Moors nadat Wilders zich op zijn zwijgrecht had beroepen 'dat diegenen die stellen dat Wilders slechts stellingen poneert, maar de discussie uit de weg gaat, toch eigenlijk wel een punt hebben',^[8] vanuit Wilders' frame bezien onmiddellijk de geladenheid kreeg van een partijdige opmerking van iemand die tegen hem is. Na afloop van de eerste zittingsdag verklaarde Wilders dan ook de opmerking 'ongepast, ongehoord en schandelijk'^[9], te vinden. Het leek wel 'alsof hij niet tegenover een onafhankelijke rechtbank stond maar in de Tweede Kamer tegenover een collega van D66.'^[10] Ongevraagd verschaftte rechter Moors Wilders op deze manier munitie om zijn vriend-vijand frame er bij het grote publiek in te hameren.^[11] Het grote publiek dat over het algemeen niet op de hoogte is van de gang van zaken bij een strafproces en niet weet dat het heel gebruikelijk is dat strafrechters een opmerking maken of vraag stellen wanneer een verdachte zich beroept op zijn zwijgrecht. Voor Wilders echter was de opmerking voldoende reden om de rechtbank te wraken. Het verzoek werd door de wrakingskamer afgewezen, maar de toon was gezet en de rechtbank gewaarschuwd: ieder woord van de rechters zou vanaf nu op een goudschaaltje worden gewogen en politiek worden geduid.

Multiculti D66-rechter

Een gewaarschuwd mens telt voor twee en een ezels steentje valt twee keer aan dezelfde steen, zo luiden de spreekwoordelijke wijsheden. Dit gold echter niet rechter Moors die tijdens de eerste dag van de herziening van het proces na afwijzing van het wrakingsverzoek tijdens aankondiging van de film Fitna op een vraag van een van de aanwezigen die vroeg of zij alvorens het draaien daarvan de zaal om haar moverende redenen mocht verlaten, antwoordde: "dat kan ik me voorstellen mevrouw, geen probleem."^[12] Waarop Moskowitz als door een slang gebeten rechter Moors bestraffend toesprak, zeggende dat hij zich toch echt *niet* kon voorstellen dat Moors daadwerkelijk had gezegd dat hij zich dat kon voorstellen.^[13] De verontwaardiging in het kamp Wilders was nu groter dan ooit. Door te stellen dat hij zich kon voorstellen dat iemand de film Fitna niet wilde zien, stelde rechter Moors zich in de ogen van de verdediging op een lijn met de klagers, dat wil zeggen de vijand. Het motto van Wilders c.s. 'wie niet voor mij, is tegen mij' indachtig had rechter Moors hiermee het definitieve doodsvonniss over zich afgeroepen. Vanaf dit moment kon hij in de ogen van de verdediging dan ook niet meer deugen, maar was een linkse, multiculti D66-rechter die heulde met die zielige moslims, met andere woorden met de vijand. Om het vuurtje nog wat op te stoken en de druk tot het uiterste op te voeren, stelde Wilders vervolgens tijdens een uitzending voor nieuwsuur: "Als ik niet zou worden vrijgesproken dan hebben denk ik miljoenen mensen in Nederland terecht geen vertrouwen meer in de rechterlijke macht in Nederland. Ik hoop dat dat niet gebeurt, want ik kan die mensen dan niet meer ongelijk geven als ze een bijl zetten aan de wortel van wat toch iets heel belangrijks is in Nederland."^[14] Met deze uitsmijter verklaarde Wilders niet alleen de Amsterdamse rechtbank, maar tegelijkertijd ook de hele rechterlijke macht, de oorlog. Vanaf nu was het wij tegen zij. Als de rechters een voor Wilders onwelgevallige uitspraak zouden doen dan zouden zij een leger van anderhalf miljoen tegenstanders tegen zich in het harnas hebben gejaagd met alle gevolgen voor de rechterlijke macht van dien.

Het is misschien wat overdreven, maar wel verleidelijk op dit punt Schmitt te citeren: *"Wanneer binnen een staat de partij-politieke tegenstellingen zonder meer 'de' politieke tegenstellingen zijn, dan is in de binnenlandse verhoudingen het uiterste punt van een schaal bereikt, met andere woorden dan is de interne en niet de naar buiten gerichte indeling in vriend en vijand maatgevend geworden voor de gewapende confrontatie. De reële mogelijkheid van de strijd, die altijd aanwezig moet zijn opdat van 'politiek' gesproken kan worden, heeft bij een dergelijk 'primaat van de binnenlandse politiek' uiteraard geen betrekking meer op de oorlog tussen de georganiseerde volkseenheden (staten of imperia), maar op de burgeroorlog."*^[15] Zover is het natuurlijk nog (lang) niet, maar dat neemt niet weg dat Wilders zich met deze uitspraak naar mijn mening op glad ijs begeeft en opschuift in de richting van de uiterste grens van wat voor een politicus met zo'n grote achterban nog verantwoordelijk is om te zeggen.

Genadeklap voor de rechters

Het is dan ook niet verwonderlijk dat onder invloed van deze algehele politisering van de zaak een derde incident de genadeklap voor de rechters betekende. Nadat in dagblad De Pers^[16] was uitgelekt dat raadsheer Ton Schalken (die een van de drie rechters van het Amsterdamse Gerechtshof was die de beschikking hadden opgesteld waarin het bevel tot strafvervolgung van Wilders werd gegeven) tijdens een dineetje had aangezeten waarbij ook getuige-deskundige in de Wilders-zaak Hans Jansen aanwezig was, volgens welke Schalken geprobeerd had hem van de juistheid van die beschikking te overtuigen, was de schijn van partijdigheid in de ogen van de verdediging definitief een feit. Wilders sprak van 'maffiapraktijken'^[17] en Moskovicz vroeg om een ondervraging van deze getuige-deskundige, die zich overigens gedurende het hele proces tevens als toeschouwer in de rechtszaal bevond. Dit verzoek werd echter niet onmiddellijk door de rechtbank toegewezen, maar aangehouden tot de sluiting van het onderzoek ter terechtzitting. Hierop wraakte Moskovicz de Amsterdamse rechtbank voor een tweede maal. De argumentatie van Moskovicz was als volgt.^[18] In zijn pleidooi had hij o.a. gesteld dat het OM niet-ontvankelijk moest worden verklaard omdat Wilders geen eerlijk proces had gekregen, nu de beschikking waarin het bevel tot strafvervolgung was gegeven Wilders feitelijk al veroordeelde, dan wel getuigde van sterke vooringenomenheid in die richting.^[19] De onschulds-presumptie was met andere woorden geschonden. Wanneer datgene wat in De Pers stond waar zou zijn, zou dat een feit *a fortiori* zijn ter ondersteuning van zijn stelling dat er geen sprake was van een eerlijk proces. Tevens vond hij het feit van het etentje *an sich* voldoende om het OM niet-ontvankelijk te laten verklaren. Doordat de rechtbank negatief besliste op zijn verzoek om de getuige-deskundige nu te ondervragen bestond de *mogelijkheid* dat Wilders in zijn verdediging zou worden geschaad. Daarmee had de rechtbank wederom de schijn van partijdigheid op zich geladen, aldus Moskovicz.

Deze keer werd het wrakingsverzoek wel toegewezen.^[20] De wrakingskamer leek ter onderbouwing van haar beslissing een soort van 'accumulation of events'-doctrine te hanteren. Wellicht dat de aanhouding van de beslissing tot ondervraging op zichzelf de wraking niet rechtvaardigde (want juridisch toegestaan), maar deze beslissing in combinatie met de eerdere opmerkingen over het zwijgrecht en de film Fitna door de rechtbank, maakte dat het *begrijpelijk* was dat de schijn van partijdigheid bij de verdediging was gewekt.^[21] De advocaat-generaal bij de Hoge Raad, Aben, was het niet eens met de beslissing van de wrakingskamer. In een 'uitgelekte' persoonlijke notitie wees hij erop dat 'begrijpelijkheid' helemaal geen juridisch criterium is, maar dat de (schijn van) vooringenomenheid objectief gerechtvaardigd moet zijn.^[22] Bovendien zou Jansen volgens hem geenszins zijn beïnvloed door Schalken, hetgeen achteraf ook door Jansen is bevestigd.^[23]

Ook al zou Aben in juridische zin gelijk hebben, op het moment dat hij zijn notitie schreef deden juridische argumenten al niet meer ter zake. Het beeld dat Wilders en Moskovicz hadden gecreëerd van een politiek proces werd door het (onhandige) optreden van rechter Moors en de door het OM geëiste vrijspraak eens te meer bevestigd. Hierdoor was de rechtbank een soort boeman geworden die het alleen nog maar fout kon doen. De wrakingskamer lijkt dan ook onder deze algehele politieke druk te zijn bezweken en niets anders meer te kunnen doen dan het verzoek tot wraking toe te kennen, ongeacht de vraag of

dit strikt formeel-juridisch gezien ook noodzakelijk was. Daarmee kwam een vroegtijdig einde aan een juridisch proces dat als gevolg van een combinatie van factoren bij een deel van de bevolking tot een politiek proces was verworpen.^[24]

Onpartijdigheid als kernwaarde rechtspraak

Ondertussen blijft de prangende vraag of de rechters hadden kunnen voorkomen dat het zo ver zou komen. Wat hadden ze anders of beter kunnen doen? Allereerst hadden ze zich mentaal beter kunnen en moeten voorbereiden op de aard van het proces. Als rechters - zoals Moors opmerkte - 'tegenwoordig ook kranten lezen en televisie kijken'^[25] dan hadden ze kunnen weten dat Wilders vanaf begin af aan heeft geprobeerd het proces als een politiek proces af te schilderen. Dit in combinatie met een door de wol geverfde strafpleiter als Moskowicz had hen dubbel op hun hoede moeten doen zijn. Dit betekent dat zij hun allerbeste rechters op de zaak hadden moeten zetten, niet alleen in juridische zin, maar ook in diplomatiek-tactische zin. Waar Moskowicz en Wilders er op uit zijn om op *partijdigheid* aan te sturen, had de rechtbank duidelijk moeten maken dat een kernwaarde van rechtspraak nu juist *onpartijdigheid* is. Juist omdat het hele proces 'live' op televisie werd uitgezonden, hadden de rechters er van begin af aan rekening mee moeten houden dat niet alleen een verdachte, maar een hele samenleving meeluisterde en meekeek naar wat de rechters te zeggen hadden. Een 'televisie-proces' kent zijn eigen dynamiek en vraagt om een veel actievere opstelling van de rechters dan een 'gewoon' strafproces. Het is niet langer voldoende wanneer de rechters zich als juridische professionals opstellen, zij dienen hun rol als hoeders van de rechtsstaat ook daadwerkelijk te expliciteren naar het grote publiek toe. Naast de rol van juridisch professional is hiervoor de rol van docent vereist. Laatstgenoemde, meer publieke rol brengt bijvoorbeeld met zich mee dat zij duidelijk maken dat zij onpartijdig *kunnen* zijn doordat zij onafhankelijk zijn van de politiek, de wetgever en het bestuur, o.a. tot uiting komend in hun benoeming voor het leven en andere juridische waarborgen voor hun onafhankelijkheid. Maar nog belangrijker dan dit alles is dat zij in hun wijze van rechtspreken ondubbelzinnig laten zien dat zij onpartijdig zijn, in de zin dat zij slechts de wet toepassen ongeacht wie er voor hen staat. Deze rol van docent en juridisch professional indachtig hadden zij het volgende tegen Wilders kunnen zeggen:^[26]

"Ja, u heeft het recht om te zwijgen. U heeft dit recht omdat het een schending van uw individuele waardigheid is om gedwongen te worden mee te werken aan uw eigen veroordeling. Nemo tenetur prodere se ipsum: niemand is gehouden tegen zichzelf bewijs te leveren. U hoeft dan ook niet bang te zijn dat u het slachtoffer bent van een politiek proces. Onze beslissing is niet het product van onze politieke of morele voorkeuren en kan dat ook niet zijn omdat zij gestoeld is op de wet. Deze wet op zijn beurt weerspiegelt niet de voorkeur van de linkse elite, maar is tot stand gekomen als gevolg van een democratische procedure waarbij zowel het parlement als de regering betrokken zijn geweest. Op deze wijze is een democratische legitimatie van de wet gewaarborgd. Deze wet verbiedt een ieder van ons om een groep opzettelijk te beledigen wegens hun religie en verbiedt een ieder van ons om aan te zetten tot haat en discriminatie jegens andere mensen vanwege hun godsdienst. Vindt u dat deze strafbepalingen niet thuis horen in een democratische liberale rechtsstaat dan moet u als politicus campagne voeren teneinde de wetgever ertoe te bewegen deze bepalingen af te schaffen. Zolang dat echter nog niet het geval is bent u als ieder ander mens onderworpen aan deze wet, dat is nu eenmaal de kern van een rechtsstaat: niemand, ook de politicus of machthebber niet, staat boven de wet. Het enige wat wij dan ook zullen doen is kijken of uw uitlatingen onder deze strafbepalingen vallen en wij zullen dat zonder aanzien des persoons doen, aangezien respect voor de individuele waardigheid van de verdachte een van de kernwaarden van onze politieke en juridische orde is. Evenmin als een vrijspraak betekent dat wij het met uw politieke denkbeelden eens zijn, houdt een veroordeling een politiek oordeel in. Ons oordeel is politiek noch persoonlijk, maar juridisch van aard. Wij laten het recht spreken en het recht is blind, in die zin dat het ons allen ongeacht huidskleur, geloof, of politieke overtuiging gelijk behandelt. Dat is wat wij bedoelen met een politieke orde die gegrondvest is op het uitgangspunt van the rule of law and not by men. Wij staan toe dat iemand de zaal wil verlaten omdat hij de film Fitna niet wil zien, maar voegen daar niet aan toe dat wij ons dat 'kunnen voorstellen', omdat deze opmerking als gevolg van de politieke

context van het proces een partijdige lading kan krijgen. Wij staan derhalve de verdediging ook toe om de getuige-deskundige die zich reeds in de gerechtszaal bevindt te ondervragen nu zij daar om verzoekt. Wij hebben weliswaar formeel-juridisch de mogelijkheid om dit verzoek tot aan de uitspraak van het vonnis aan te houden, maar daar zien wij in deze strafzaak vanaf, juist omdat het in deze zaak van het allergrootste belang is om niet ook maar de geringste schijn van partijdigheid op ons te laden. Niet omdat u als verdachte meer is toegestaan dan een 'gewone' verdachte, maar omdat het bij rechtspraak gaat om onpartijdigheid, in tegenstelling tot de politiek die per definitie partijdig moet zijn."

Op deze wijze zouden de rechters duidelijk kunnen maken wat er op het spel staat in het proces Wilders. Het komt er feitelijk op neer dat op het moment dat de rechtspraak niet langer aan de eis van onpartijdigheid kan voldoen, zij haar legitimiteit verspeelt, aangezien de *raison d'être* voor haar bestaan - conflictbeslechting door het geven van een *boven de partijen staand oordeel* - daarmee ondergraven wordt. Met als gevolg dat haar uitspraken niet langer zouden worden geaccepteerd. In die zin is rechterlijke partijdigheid inderdaad de bijl aan de wortel van de rechtspraak. En wanneer het instituut rechterlijke macht als zodanig eenmaal als de politieke vijand wordt gezien dan kan de rechtsstaat ten grave worden gedragen, aangezien met de politieke vijand slechts conflicten mogelijk zijn die *"noch door een van tevoren opgestelde algemene normering, noch door de uitspraak van een 'niet betrokken' en daarom 'onpartijdige' derde beslecht kunnen worden."*^[27]

Op de nieuwe rechters in het proces Wilders rust derhalve de ontzagwekkend belangrijke taak om overtuigend over het voetlicht te brengen dat de onpartijdigheid van de rechters in deze zaak in het bijzonder en van de rechterlijke macht in het algemeen boven iedere twijfel verheven is. Alleen op die manier kunnen zij aan Wilders' vriend-vijand frame ontsnappen en voorkomen dat de walm van een 'politiek proces' zal blijven hangen. En alleen op die wijze kunnen zij hun rol als *geschilbeslechters* waarmaken en de vrede in de samenleving bewaren.

[*] Gelijn Molier is als universitair docent verbonden aan de afdeling Encyclopedie en Rechtsfilosofie van de Rechtenfaculteit Leiden

[1] E. Dommering, 'Zwijgen is zilver, wraken is goud', *De Groene Amsterdammer*, 04-11-2010, p. 25.

[2] Y. Buruma, 'Een Politiek Proces', *Nederlands Juristenblad* (Afl.37), 29 oktober 2010, p. 2401.

[3] Dagblad *De Telegraaf*, 13 januari 2010.

[4] Dagblad *De Telegraaf*, 13 januari 2010.

[5] Dagblad *De Pers*, 3 oktober 2010.

[6] Carl Schmitt, *Het Begrip Politiek*, Amsterdam: Boom 2001, p. 62: "De specifieke politieke onderscheiding waartoe politieke handelingen en motieven herleid kunnen worden, is de onderscheiding van *vriend* en *vijand*."

[7] Dit volgt reeds uit de redactie van de artikelen 261 (belediging of smaad) en 262 (laster) van het Wetboek van Strafrecht. Artikel 261 stelt strafbaar: Hij die opzettelijk iemands eer of goede naam aanrandt, door telastelegging van een bepaald feit, met het kennelijke doel om daaraan ruchtbaarheid te geven, wordt, als schuldig aan smaad, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie. En artikel 262 stelt: Hij die het misdrijf van smaad of smaadschrift pleegt, wetende dat het te last gelegde feit in strijd met de waarheid is, wordt, als schuldig aan laster, gestraft met gevangenisstraf van ten

hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie. *Ergo*, uit een lezing van beide strafbepalingen in onderling verband volgt dat de waarheid geen criterium is voor de vraag of er sprake is van belediging of smaad. Raadpleging van *Tekst en Commentaar. Strafrecht* leert het volgende: "Anders dan bij laster en de lasterlijke aanklacht is voor de overige vormen van belediging (zoals smaad) niet vereist, dat hetgeen waarvan de beledigde wordt beschuldigd onwaar is." *Tekst en Commentaar. Strafrecht*, C.P.M. Cleiren en J.F. Nijboer (red.), Deventer: Wolters Kluwer, 2006, p. 1057. Een simpel voorbeeld ter illustratie. Zo kan het woord 'homofiel' gericht tot iemand die daadwerkelijk homo is onder bepaalde omstandigheden heel wel als strafbare belediging worden gekwalificeerd. Idem, p. 1057.

[8] Zie: <http://www.youtube.com/watch?v=C1vu-EdYu9I&feature=related>.

[9] Bron: <http://www.youtube.com/watch?v=esY7R6gQGUI&feature=related>.

[10] Bron: <http://www.youtube.com/watch?v=esY7R6gQGUI&feature=related>.

[11] Zie in dit verband: H. de Bruijn, *Geert Wilders in debat. Over de framing en reframing van een politieke boodschap*, Den Haag: Lemma 2010; G. Lakoff, *Don't think of an elephant! Know your values and frame the debate*, Chelsea: Green Publishing 2004.

[12] Bron: <http://www.youtube.com/watch?v=9gAIL3bTd1A&feature=related>.

[13] Bron: <http://www.youtube.com/watch?v=9gAIL3bTd1A&feature=related>.

[14] Bron: http://nl.wikiquote.org/wiki/Geert_Wilders.

[15] Schmitt 2001, p. 67.

[16] <http://www.depers.nl/binnenland/518616/Raadsheer-bij-penibel-diner.html>.

[17] <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/3844/Het-proces-Wilders/article/detail/1037179/2010/10/22/Wilders-maffiapraktijken-bij-raadsheer.dhtml>.

[18] <http://nieuwsuur.nl/onderwerp/192982-rechtszaak-wilders-moet-over.html>;
http://www.youtube.com/watch?v=WquRCz3GODg&feature=rec-LGOUT-exp_fresh+div-1r-7-HM.

[19] Dat de inhoud van de beschikking waarin het Hof het bevel tot strafvervolgning gaf juridisch gezien bepaald niet onomstreden is, heb ik eerder betoogd. Zie in dit verband: G. Molier, 'Over de vrijheid van meningsuiting en groepsbelediging wegens religie', *Civis Mundi* (48) 2009, p. 155-167.

[20] http://zoeken.rechtspraak.nl/resultpage.aspx?snelzoeken=true&searchtype=ijn&ijn=BO1532&u_ijn=BO1532.

[21] http://zoeken.rechtspraak.nl/resultpage.aspx?snelzoeken=true&searchtype=ijn&ijn=BO1532&u_ijn=BO1532.

[22] Bron: <http://njblog.nl/2010/11/08/de-zoektocht-naar-gronden-voor-wraking/>.

[23] Bron: <http://www.youtube.com/watch?v=pzRyFgmPz54&feature=related>.

[24]

http://www.trouw.nl/nieuws/nederland/article3257051.ece/Veel_wantrouwen_rond_rechter_Wilders_.html.

[25] Bron: <http://www.youtube.com/watch?v=C1vu-EdYu9I&feature=related>.

[26] Geïnspireerd op A.J. Kwak, *Politics On Trial. A Tragedy in Five Acts*, Cleveringa Lezing, Bratislava 25-11-2010.

[27] Schmitt 2001, p. 63.